

ESTÓK PÉTER¹ – GOMBKÖTŐ PÉTER²

EGY ÉRTÉKES DENEVÉRÉLŐHELY: AZ ESZTERHÁZY KÁROLY FŐISKOLA KÖZPONTI ÉPÜLETÉNEK PADLÁSA

ABSTRACT: The paper is reporting on the results of the bat observations conducted in the attic of the main building of the Eszterházy Károly Collage between 1991 and 2010. Seven bat species were observed: *Rhinolophus ferrumequinum*, *Myotis myotis/oxygnathus*, *Myotis emarginatus*, *Plecotus austriacus*, *Eptesicus serotinus*, *Pipistrellus pipistrellus*, and *Vespertilio murinus*. Considerable colonies of *Rh. ferrumequinum* and *Myotis myotis/oxygnathus* were discovered. Due to the negative effects of the increasing numbers of pigeons in the attic, the bat population started to decline. In order to revitalise and conserve this significant bat habitat the pigeons should be excluded, and special bat entrances should be installed which could ensure the entrance of bats including the *Rh. ferrumequinum*, which species has special needs like wide openings through which they can fly into the attic.

Bevezetés

A hazánkban előforduló denevérfajok jelentős része megtalálható épületekben, elsősorban azok kellően sötét padlástereiben, de megbújhatnak különböző burkolóelemek alatti résekben, falak jelentősebb hézagaiban is. Esetenként igen komoly természeti érték van jelen ezeken az antropogén élőhelyeken védett, illetve fokozottan védett denevérfajok szülőkolóniáinak formájában, melyek nagysága a több száz, sőt, néha a több ezres példányszámot is elérheti. A nagyobb egyedszámú denevérrőlőhelyek elsősorban a jelentősebb padlásterű épületekben találhatók meg, mint amilyenek a templomok, kastélyok és nagyobb középületek. A denevérek megtelepedése szempontjából potenciálisnak tartott épületeket hazánkban a nyolcvanas évek végétől vizsgálják szisztematikusan. Napjainkban a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer koordinálja e denevér-élőhelyek rendszeres ellenőrzését

tekintélyes méretű padlását az 1990-es évek óta kísérjük figyelemmel kiemelkedően értékes denevérállománya kapcsán. Jelen közleményünkben az onnan származó, denevérekkel kapcsolatos adatainkat ismertetjük.

¹ Eszterházy Károly Főiskola, Állattani Tanszék, 3300 Eger, Leányka út. 6.

² Bükk Nemzeti Park Igazgatóság, 3300 Eger, Sánc út 6.

Anyag és módszer

A főiskola padlását 1991-ben kezdtük el vizsgálni. A kezdeti években jelentősebb számú alkalommal végeztünk denevérszámlálást a padlástérben, míg az utóbbi években többnyire az NBmR keretein belül megvalósuló éves ellenőrzések történtek meg. A vizsgálatok során a teljes padlásteret bejártuk, a szabad felületek mellett a hozzáférhetőbb ácsolatréseket is figyelemmel kísértük ott megbújó denevérek után kutatva. Az átvizsgálások során a denevérek felderítésére elemlámpát és denevérdetektort használtunk.

Eredmények

1991 és 2010 között összesen 29 alkalommal végeztünk denevérekkel kapcsolatos megfigyeléseket a főiskola padlásán, melyek során a nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*), közönséges/hegyesorrú denevér (*Myotis myotis/oxynathus*), szürke hosszúfülű denevér (*Plecotus austriacus*), kései denevér (*Eptesicus serotinus*), törpe denevér (*Pipistrellus pipistrellus*), csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*) és a fehértorkú denevér (*Vespertilio murinus*) egyedeivel találkoztunk (táblázat). A nagy patkósdenevér és a közönséges/hegyesorrú denevérek szülőkolóniáit is megtaláltuk a padláson.

1. táblázat. A padlástérben folytatott vizsgálatok eredményei. (*Rfer* = *Rhinolophus ferrumequinum*, *Mmyo/ox* = *Myotis myotis/oxynathus*, *Paus* = *Plecotus austriacus*, *Eser* = *Eptesicus serotinus*, *Ppip* = *Pipistrellus pipistrellus*, *Mema* = *Myotis emarginatus*, *Vmur* = *Vespertilio murinus*; +: a denevérfaj jelen volt az ellenőrzés során de egyedszámadat nincs; a zárójelben lévő egyedszámok elhullott egyedeket jelölnek; megfigyelést végzők: BZ=Bihari Zoltán, EP= Estók Péter, GP= Gombkötő Péter).

dátum	észlelt denevérfajok egyedszámai							megjegyzés	megfigyelő
	<i>Rfer</i>	<i>Mmyo/ox</i>	<i>Paus</i>	<i>Eser</i>	<i>Ppip</i>	<i>Mema</i>	<i>Vmur</i>		
1991.07.23.	80	30	1	-	-	2	-	-	GP
1992.08.19.	100	több pd.	-	-	-	-	-	-	EP
1993.06.22.	+	+	+	-	-	-	-	összesen 100 pd.	EP
1994.07.21.	100	30	4	-	-	-	-	-	GP
1995.04.07.	-	-	(1)	-	-	-	(1)	-	EP
1995.04.11.	2(1)	(3)	-	-	-	-	-	-	EP
1995.04.18.	12	-	-	-	-	-	-	-	EP
1995.05.12.	100	több pd.	(1)	-	-	-	-	-	EP
1995.05.19.	55	50	4	-	-	-	-	-	EP
1995.07.17.	100	50	3	-	-	-	-	-	EP
1995.08.16.	113	60	3	-	2	-	-	-	EP
1995.09.04.	50	42	1	-	-	-	-	-	EP

észlelt denevérfajok egyedszámai									
dátum	<i>Rfer</i>	<i>Mmyo</i> <i>/oxy</i>	<i>Paus</i>	<i>Eser</i>	<i>Ppip</i>	<i>Mema</i>	<i>Vmur</i>	megjegyzés	megfigyelő
1995.10.02.	75	38	1	-	-	-	-	-	EP
1996.04.05.	6	-	1	-	-	-	-	-	EP
1996.06.10.	80	15	3	-	-	-	-	-	EP
1996.09.05.	85	30	2	-	-	-	-	-	EP
1997.08.27.	90	9	-	-	-	-	-	-	EP
1998.04.14.	(1)	-	-	-	-	-	-	-	EP
1999.06.07.	4	11	-	1	-	-	-	-	BZ & GP
1999.06.14.	1	10	-	-	-	-	-	-	BZ & GP
1999.08.15.	35	20	-	-	-	-	-	-	BZ
2000.07.24.	80	20	-	-	-	-	-	-	EP
2001. nyár	200	-	-	-	-	-	-	-	EP & GP
2004.08.09.	-	15	2	2	(1)	-	-	-	EP & GP
2006.07.21.	80	20	-	(1)	-	-	-	-	EP
2007.07.05.	130	8	-	-	-	-	-	-	EP
2008.07.14.	120	-	-	-	-	-	-	-	EP
2009. jún.	0	-	-	-	-	-	-	-	EP
2010.04.26.	5	-	-	-	-	-	-	-	EP & GP

Diszkusszió

A vizsgált padlástér legnagyobb denevértani értékét kétségkívül az ott található nagy patkósdenevér-állomány képviseli. E faj itteni kolóniájának legnagyobb észlelt egyedszáma 200 példány volt, mely a hazai szülőkolóniák között igen jelentősnek számít. A faj magyarországi és európai helyzetét tekintve – melyet állománycsökkenés jellemez – nagyon fontos e kolóniának a megőrzése. Legfontosabb természetvédelmi feladat a padlástérben megtalálható galambok kizárása (mely a padlástér állagmegóvása és egészségügyi okokból is kívánatos), hiszen főleg e madarak zavaró jelenlétének tudható be a kolónia egyedszámának utóbbi években tapasztalt jelentős mértékű fluktuációja, a kolónia időleges elköltözése is. A galambok kizárásánál viszont fokozottan ügyelni kell speciális, a denevérek berepülésére alkalmas nyílások létesítésére, mivel a nagy patkósdenevér kifejezetten igényli az olyan nyílásokat melyeken keresztül közvetlenül, leszállás nélkül tud berepülni a padlástérbe. A nagy Myotis-fajoknak a padlásról való eltűnése sajnálatos összhangban van e két faj országos szintű állománycsökkenésével. E fajok állományai visszaesésének okai pontosan nem ismertek, viszont nem kizárható, hogy összefüggésben lehetnek az erdőállományok kiterjedésének csökkenésével is. A padláson megfigyelt csonkafülű denevér adata érdekes, ez a faj hasonló bűvőhelyigényű, mint a nagy patkósdenevér (gyakran együtt is fordulnak elő), azonban a városi környezet már nem megfelelő számára, így nem alakult itt ki nagyobb állománya és a faj eltűnése után nem is számíthatunk újbóli, jelentősebb egyedszámú megjelenésére. A padláson megfigyelt szürke hosszúfülű denevér és kései denevér igazi épületlakó fajok, melyek kisebb méretű kolóniái nem ritkák, bár az előbbi faj országos szinten állománycsökkenést mutat. Az igen kisméretű résekben is előszeretettel megbújó törpe

denevért csupán kétszer észleltük, azonban egy ekkora padlástérben rengeteg alkalmas búvóhely kínálkozik számára, feltételezhetően a faj több példánya lakja a padlásteret és szülőkolónia megléte is valószínűsíthető. Faunisztikai érdekesség volt a fehértorkú denevér megkerülése, melynek egy elpusztult példányát találtuk a padláson (GOMBKÖTŐ et al. 1996).

Az Eszterházy Károly Főiskola padlása fokozottan értékes denevérélőhely, rehabilitációja, megőrzése természetvédelmi szempontból igen indokolt.

Köszönetnyilvánítás

Köszönjük az ellenőrzések során nyújtott segítségét Cserkész Tamásnak, Bihari Zoltánnak publikálatlan adatai rendelkezésünkre bocsájtását, valamint köszönjük az Eszterházy Károly Főiskola illetékeseinek, hogy lehetővé tették számunkra a padlástér átvizsgálását. A felmérőmunka megvalósulását a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium támogatásai segítették (pályázati azonosítók: K-36-05-00202C, K-36-08-00042A, K-36-09-00326W).

Irodalom

GOMBKÖTŐ, P., BIHARI, Z. & ESTÓK, P. 1996. Az óriás korai denevér (*Nyctalus lasiopterus*) és fehértorkú denevér (*Vespertilio murinus*) újabb előfordulási adatai Észak-Magyarország területén. Denevérkutatás – Hungarian Bat Research News 2: 38–39.